

מקדישין אותם בקדושת הפה, **הא קדישי וקיימי**, הרי קדושתן באה מאיליה!?

יא-א ומתרץ רבי זירא: **הכי קאמר**, כן תתפרש [או תיגרס] המשנה אליבא דבר פדא: **מקדישין איבריין**, והיות ונתפשטה הקדושה בכל הבהמה, הלכך, **וממירין בהן באותה בהמה. אבל לא ממירין אברים בהן**, בשלמין. כלומר, המקדיש אברין ממירין בהם. מפני שנתפשטה הקדושה בכל הבהמה, נמצא שממיר בשלמין, אבל אין ממירין אברין בשלמין, כמבואר, שאין ממירין איברים [שלא כדברי רבי יוסי] —

נמצא שלגבי אברין ישנו חומר בתחלת הקדושה, שהמקדיש אבר מתפשטת הקדושה בכולה, ואילו בתמורה — אין ממירין.

ולגבי עוברין מתפרשת המשנה: **ועוברים שקדשו במעי אמן** מחמת קדושת אמם, כגון: ולדות קדשים, אף על פי שהן ודאי קדושין, מכל מקום — **אין ממירין בהמה בהן**, כל זמן שהן במעי אמן. והוא שיטת רבי יהודה הסובר שאין ממירין בולדות קדשים אלא מאבראי אחרי לידתם.

ומה שהמשנה אומרת "אין ממירין בהן" — אינו מוסב על "חומר בקדשים מבתמורה", כי הלא אי אפשר לומר "אבל לגבי תחילת הקדושה יש להם חומר שמקדישין אותן", שהרי אין שום צורך להקדישן, כקושית רבי ירמיה "הלא קדישי וקיימי" —

אלא, מפני שלגבי אברין אמרה המשנה שממירין בהן [וכמבואר, שבאברין שפיר יש חומר בקדושה מבתמורה], הלכך מדגישה המשנה ואומרת שאין ממירין בעוברין, כדי שלא נטעה לומר שגם בעוברין ממירין (505).

ומקשה רבי ירמיה: **אי (506) אם כדברין, שהמשנה מדברת בולדי קדשים, יש לדייק: במעי אמן הוא ולא עבדי תמורה, הא אבראי, בהיותם בחוץ, לאחר לידתן, עבדי, ממירין בהן.**

ואיך אפשר לומר כן? **והא תנן: אין הולד עושה תמורה!**

ומתרץ רבי זירא: **הא נמי**, גם משנה זו, רבי יהודה היא, **שאמר הולד עושה תמורה.**

ומקשה רבי ירמיה: **אי רבי יהודה, אברין מי קדשי?**! למה אמרה המשנה ההיא שבתחילת קדושה נתפשטה הקדושה מהאבר על כולה, הא לרבי יהודה לית ליה, אינו סובר [כרבי יוסי ורבי שמעון], **שהאומר "רגלה של זו עולה" — כולה עולה**, כמבואר לעיל?

אמר ליה רבי זירא: לעולם רבי יהודה היא, והכא במאי עסקינן בדבר (507) שהנשמה תלויה בו, כמבואר לעיל (508).

ומבררת הגמרא: **לימא כתנאי**, האם נאמר

בולדי קדשים.

506. גירסת השיטה מקובצת והב"ח.

507. גירסת השיטה מקובצת.

508. סיכום פירוש המשנה ההיא, לפי אוקימתת

505. עיין בתוס'. ובהגהות הגר"א וברש"ש מעירים רש"י כתב כן כדי לתרץ קושית תוס'.

הברייתות במפריש חטאת ריקנית ונתעברה דהיינו ב"ולד", מפני שאותה נקבה שנולדה ודאי נתקדשה מ"כח" האם ולא מכח קדושת פה, שהרי בשעת ההקדשה עדיין לא נוצרה במעי אמה. ועוד סובר המקשן ש"ולדות קדשים בהווייתן הן קדושים", כלומר, בשעת לידתן חלה עליו קדושה ולא מקודם לכן, ואילו ולד זה [כלומר, נקבה זו] לא נולד, אלא הוציאוהו חי אחרי שחיטת אמו —

ומוכרח לומר, שמדובר במפריש חטאת מעוברת. לפיכך, מקשה: מאי לאו תנאי היא האם לא נחלקו במחלוקת זו? דמר, התנא של הברייתא הראשונה, סבר: קדושה חלה על העוברין, (513) כדברי רבי יוחנן, וקדושתן היא מכח קדושת פה המקדיש, משעת הקדשתן [ולא כוולדות קדשים הקדושין בלידתן — "בהווייתן"]. הלכך: קדוש ולד זה בכל קדושת חטאת לכל הלכותיה (514) —

שמחלוקת בר פדא ורבי יוחנן היא מחלוקת תנאים?

שנינו בברייתא: **השוטט את החטאת, ומצא בה בן ארבע חדשים חי** (509) —

קתני **חדא**, ברייתא אחת קובעת את דינו של אותו ולד לחטאת גמורה לכל הלכותיה, כגון: **אינה נאכלת אלא לזכרי בהונה, ואינה נאכלת אלא לפנים מן הקלעים** [מקום אכילת חטאת בעזרה] **ואינה נאכלת אלא ליום ולילה** (510) **אחד**.

ותנא **אידיך**, ואילו ברייתא שניה קובעת את הלכותיה כחולין גמורים (511). כגון: **נאכלת לכל אדם, ונאכלת בכל מקום, ונאכלת לעולם** (512).

המקשן סבר, שאי אפשר להעמיד את

חדשיו. ובתוס' ד"ה ומצא יבואר.

510. גירסת השיטה מקובצת.

511. עיין רש"י [כ"ה ב ד"ה ותנא בתרא]. ומה שהשיטה מקובצת כאן אות ט גריס "בעזרה" — הוא כנראה טעות הדפוס.

512. גירסת השיטה מקובצת והגר"א.

513. ויש להעיר: לפי דברי התוס' [א ד"ה ואזדא] אין הלשון כאן כל כך מדוייקת, והיה לה לגמרא לומר "שיירו משוייר", וכמו שכתבה הגמרא לקמן [כה ב]. ולפי דברי הגרי"ז שלדעת רש"י הא בהא תליא אתי שפיר.

514. המפרשים מקשים: אף אם נעמיד את

רבי זירא אליבא דבר פדא:

א. התנא של המשנה הוא רבי יהודה. ב. עוברין — היינו ולדות, ואין עושין תמורה במעי אמן, ואילו בחוץ עושין תמורה. ג. איברים — היינו אבר שהנשמה תלויה בו.

ופירוש המשנה הוא, חומר בתחילת הקדושה מבתמורה באברין בלבד, שבתחילת הקדושה נתפשטה הקדושה, הלכך ממירין בו, ואילו איברין אין ממירין בשלמין. ולגבי עוברין — דהיינו ולדות, לא שנתה המשנה כלל חומר בתחילת הקדושה מבתמורה, אלא המשנה משמיעתנו שאין ממירין בולדות בהיותן במעי אמן.

509. פירוש: זמן עיבורה של בהמה דקה הוא חמשה חדשים ואז "כלו לו חדשיו", ואילו בהיותו בן ארבעה חדשים עדיין לא כלו לו

ומר, והתנא של הברייתא הראשונה, סבר: ולדות קדשים במעי אמן הן קדושים מעת יצירתם במעי אמן, הלכך: נתקדש בקדושת חטאת לכל הלכותיה.

ואיבעית אימא, ואם תרצה, נעמיד שתי הברייתות, שאינן שתי דעות של שני תנאים, אלא חד תנא הוא —

אלא, שהן מדברות בשני אופנים: חדא מהלין מתנייתא. אחת מאלו הברייתות, והיא השניה⁽⁵¹⁷⁾ — מדברת במקדיש בהמה ריקנית, ואחר כך נתעברה, והולד לא נתקדש בקדושת פה, כמבואר, אלא מחמת קדושת האם כשאר ולדות קדשים, וכיון שהתנא [שהוא גם התנא של הברייתא הראשונה] סובר: ולדות קדשים בהוייתן הן קדושים, והוא לא נולד, הלכך: אינו קדוש, ודינו כחולין.

וחדא מינהון, ואחת מאלו הברייתות, והיא הראשונה, מדברת, שהקדישה כשהיא

ומר, והתנא של הברייתא השניה, סבר: אין קדושה חלה על עוברין, כדברי בר פדא, וקדושתן היא רק מכח אמו, וקדושה זו חלה "בהוייתן"⁽⁵¹⁵⁾ בשעת לידתו, כשאר ולדות קדשים. הלכך: כיון שולד זה לא נולד, אלא הוציאוהו חי אחר שחיטת אמו — לא הספיק להתקדש, והוא חולין גמור.

ודחינן: לא! הברייתות לא מדברות כלל במפריש בהמה מעוברת [ובמפריש בהמה מעוברת, נחלקו בר פדא ורבי יוחנן].

אלא, בולדות קדשים, כלומר, במקדיש חטאת ונתעברה, ושחטו את האם ומצאו בתוכה בן ארבעה חי. והני תנאי בהא קא מיפלגי, שני תנאי הברייתות נחלקו במחלוקת זו: דמר, התנא של הברייתא השניה⁽⁵¹⁶⁾ סבר: ולדות קדשים בהוייתן הן קדושים, קדושתם הבאה מכח האם איננה אלא משעת לידתן, והיות שבן ארבעה לא נולד, הלכך: דינו כחולין לכל הלכותיו —

מכח אמו כשאר ולדות קדשים. קמשמע לן, שאינו כן, הואיל ועדיין לא כלו לו חדשיו, אינו בגדר "הווייתו".

הלחם משנה סובר בדעת רש"י שהוא חולק על תוס' ד"ה ומצא, ויבואר שם.

516. גירסת הצאן קדשים ברש"י וראה גירסת החק נתן, וכן הוא בשיטה מקובצת.

517. בגמרא נאמר בלשון סתמית "וחדא מהלין מתנייתא". אלא שרש"י מפרש כן, כמבואר בפנים.

השיטה מקובצת מביא גירסא אחרת בשם התוס': קמיייתא בהפריש ריקנית ובתרייתא שהקדיש מעוברת. ולפי אותה גירסא מתפרשת

הברייתא שהוא משום קדושה החלה על העובר, מכל מקום, הרי כתבו רש"י ותוס' בתחילת הסוגיא שהחטאת השניה תרעה עד שתסתאב כדין שתי חטאות שהופרשו לאחריה, ואם כן, למה יהיה דינו להיקרב חטאת?

עיינ בעולת שלמה, ובקהלות יעקב [סימן ה].

515. כתב רש"י: להכי נקט "חיי" [המפרישים לא ביארו כוונתו. והנראה לבאר, שלכאורה גם במת יתכן להבחין בין אם יש עליו קדושה לאין עליו קדושה, כגון: לענין היתר אכילה] משום דבחי יש חידוש גדול, שאף על פי שהוא חי, ויתכן לומר ששחיטת אמו ויציאתו לאויר העולם הוא "הווייתו", ולתנא של הברייתא השניה יוקדש

ואלו הם: א. כלאים — כגון: הנולד מתיש ורחל. ב. טריפה — כגון: ניקבה הריאה. ג. יוצא דופן — שיצא דרך הדופן שנחתכה האם, ולא נולד דרך הרחם. ד. טומטום — שאין ניכרים בו לא סימני זכר ולא סימני נקבה. אנדרוגינוס — שיש לו סימני זכר וסימני נקבה.

תנן, שנינו במשנה: רבי אליעזר אומר: כלאים וטריפה ויוצא דופן טומטום ואנדרוגינוס — לא קדושין ולא מקדישין. ומה שאמר "ולא מקדישין" טעון בירור:

ואמר שמואל לפרש את דבריו: מה שאמר "לא קדושין" — היינו בתמורה, שאם הם חולין והמירן בבהמת קדשים לא נתפסה התמורה. והחידוש הוא: אף על פי שתמורה נתפסת אפילו על בעל מום קבוע, מכל מקום, על אלו לא חלה תמורה. וכל שכן שאם הקדישם בתחילת קדושה — אינם קדושים קדושת הגוף אלא קדושת דמים בלבד, כמבואר.

מעוברת, והתנא סובר כרבי יוחנן שקדושה חלה על העובר, תיכף משעת ההקדשה עוד בהיותו במעי אמו. הלכך, נתקדש הולד לחטאת, ודינו כחטאת.

הגמרא מביאה משנה בפרק הבא [יז א] כפי שהיא מבוארת בברייתא, להקשות על דברי בר פדא (518).

כל פסולי הקרבה, כגון: רובע ונרבע, מוקצה ונעבד, אתנן ומחיר, אם הקדישו אותם — חלה עליהם קדושת הגוף, ואינם נפדים עד שיפול בהם מום קבוע, ולאחר שנפדו — אסורים בגיזה ועבודה, כדין פסולי המוקדישין.

אבל, בחמשה פסולי הקרבה סובר רבי אליעזר שלא חלה עליהן קדושת הגוף כלל, אלא קדושת דמים בלבד, כאילו הקדיש עץ [דיקלא בעלמא], ונפדין בלא מום. ומותרין בגיזה ועבודה אחר פדיונם. והוא דורש כן מדרשות הכתובים, ויבואר במקומו.

איך יבואר לפי שיטה זו תירוץ רבי זירא לעיל "בולדי קדשים"?

ולפי דרך זו מתורצת קושיה אחרת, שלכאורה לדברי רש"י ששתי הברייתות כרבי יוחנן — קשה על בר פדא.

השפת אמת מדייק כן מלשון בר פדא "אין קדושה חלה על העוברין", משמע שבשום אופן, אף בולדות, לא חלה קדושה כל זמן היותם עוברים.

518. הביאור כאן הוא על פי רש"י כאן בתוספת פירושו בכמה מקומות המצויינים במסורת הש"ס.

הברייתא הראשונה בולד, למאן דאמר "ממעי אמן קדושין" הלכך היא קדושה בקדושת חטאת, ואילו השניה בהקדישה מעוברת, ולא חלה קדושה כלל על העובר **כבר פדא!**

והקשו התוס', ומה הועילו בתירוץ זה, הלא גם לבר פדא הריהו קדוש מכח קדושת האם, ולמה אמרה הברייתא השניה שהוא חולין גמור? ותירצו, שלבר פדא בודאי אינו קדוש מכח קדושת האם אלא בהווייתו. ומבאר "ותדע! דאטו מי אלים קדושת אימיה להקדיש דבר שאין קדושה חלה עליה? ! אלא ודאי אינו מועיל אלא שיהיה קדוש כשילוד".

והיא שיטה חדשה, ורש"י אינו סובר כן [עיינן לעיל י ב סוף ד"ה לעוברת]. וצריכה עיון גדול:

ומה שאמר "ולא מקדישין" – היינו: לעשות תמורה, שאם הם קדושים [ובהמשך יבואר איך יתכן שיהיו קדושים] והמיר בהמת חולין בהן – לא נתפסת התמורה.

ותניא, שנינו בברייתא: **אמר רבי (519) מאיר: מאחר שהם עצמן אינן קדושים – היאך מקדישין**, כלומר, הרי הן כעץ בעלמא, ואין בהם שום קדושת הגוף, מהיכן יתפס מהן תמורה, ולמה הוצרך לומר שאין מתפיסין עליהן?

ומתוך: **אי אתה מוצא**, שיהיו הם קדושים, **אלא במקדיש בהמה קדושת הגוף, ואחר כך נטרפה**, ועל ידי שנטרפה – לא ירדה ממנה קדושתה. ובאופן זה הוצרך להשמיענו שאין מתפיסין בה חולין, אף על פי שהיא קדושה.

וכן, **במקדיש ולד במעי אמו**, ונתפסה עליו קדושת הגוף, **ויצא דרך דופן**, ובאופן זה הוצרך להשמיענו שאין מתפיסין בו חולין, אף על פי שהוא קדוש (520).

ומסיימת הגמרא קושייתה: **אלמא**, מדברי

רבי מאיר האומר, שאם הקדיש את הולד הרי הוא קדוש קדושת גוף, מוכח, שקדיש ולד (521) –

וקשה על בר פדא?

ומתרצינן: **אמרי**, נאמר כן: אכן, ראייה מוכחת היא, **ובתם במעו תמימה – אפילו בר פדא מודי דקדיש –**

לא נחלקו בר פדא ורבי יוחנן, אלא בתם במעו בעלת מוב. ובאיזה סברה נחלקו?

בר פדא סבר: כיון שאימיה לא מיקדשא (522) קדושת הגוף, הוא נמי לא קדיש קדושת הגוף, אף על פי שהוא תם.

ואילו **רבי יוחנן סבר: הני כשתי בהמות נינהו. אימיה היא ולא מיקדשא** מחמת היותה בעלת מום, **אבל הוא קדוש.**

לישנא אחרינא (523) ולפי לשון זו מקשה הגמרא מהמשך דברי רבי מאיר. שמצינו שם, אחרי שרבי מאיר מבאר דברי רבי

קדשים". ולפי השיטה מקובצת הנ"ל מבואר היטב.

522. גירסת הגר"א.

523. גירסתנו היא גירסת רבינו גרשום, והשיטה מקובצת מביאה בשם ראב"ק.

ומשמעות דברי רש"י, וכפי שהבין הגר"א, לא גרסינן כן, אלא הכל לשון אחת. ומקודם מביאה הגמרא פירוש רבי מאיר [או: רבי, כגירסת השיטה מקובצת] לפרש דברי רבי אליעזר לגבי טרפה ולגבי יוצא דופן, ותיכף מביאה הגמרא את פירושו לפרש בכלאים וטומטום ואנדרוגיניוס אליבא דרבי יהודה,

519. השיטה מקובצת גרס: רבי. וכנראה טעמו, משום שלא מסתבר שרבי מאיר בר פלוגתא דרבי יהודה יעמיד דברי רבי אליעזר בשיטת רבי יהודה.

520. ובהמשך יבואר לפי גירסא זו גם לגבי כלאים וטומטום ואנדרוגיניוס.

521. ואין לתרץ שהקדישו קדושת דמים, כמו שתירץ רבי זירא לעיל, שהרי על קדושת דמים ודאי לא נתפסת תמורה. רש"י.

וכן אין לתרץ שמדובר בולדות קדשים, שהרי רבי מאיר דייק בלשוננו ואמר "במקדיש ולד", ואילו בהמשך לגבי טומטום וכלאים אמר "ולדי

הנמצא במעו בעלת מום.

דבר פדא סבר, כיון דאימיה לא⁽⁵²⁵⁾ קדוש גופה אלא לדמי, איהו נמי לא קדיש אלא לדמי. ואילו רבי יוחנן סבר, עובר לאו ירק אמו הוא, ואף על גב דאימיה לא קדשה לגופה, ולד מיהא קדיש לגופיה.

שנינו במשנתנו: אמר רבי יוסי: והלא במוקדשין האומר "רגלה של זו עולה" — כולה עולה.

הגמרא מביאה ברייתא, ובה מבוארת יא-ב מחלוקת תנאים בהאומר "רגלה של זו עולה" — אם מתפשטת הקדושה בכל הבהמה.

תנו רבנן: יכול האומר "רגלה של זו עולה", תהא כולה עולה? (526) תלמוד לומר [ויקרא כז] "ואם בהמה אשר יקריבו ממנה קרבן לה", כל אשר יתן ממנו לה, יהיה קדוש". ודרשינן, אם יקדישו אבר מבהמה, יהיה "ממנו לה", שרק אותו אבר שהוקדש יהיה

אליעזר בטריפה ויוצא דופן, מבאר דבריו גם לגבי כלאים טומטום ואנדרוגינוס, וכה הם דבריו:

אבל כלאים וטומטום ואנדרוגינוס הפסולים מעת יצירתם במעי אמם, אי אתה מוצא, שמקדיש אותם, ותחול עליהם קדושת הגוף, אלא בולדי קדישם, שהוקדשה אמן כשהיתה ריקנית, ונתעברה וילדה כלאים טומטום ואנדרוגינוס, ורבי אליעזר סובר כרבי יהודה, שהיה אומר: הולד עושה תמורה.

ונדייק: הלן הוא, אלו הן שאינן עושין תמורה. משום דלא קדישי גופיהו, מחמת היותם פסולי הקרבה, אבל עוברין אחרים, שאינם פסולי הקרבה — קדושין, וקשה לבר פדא⁽⁵²⁴⁾ הסובר שלא חלה קדושה על העובר?

אמר אביי: אכן, תם במעי תמימה, דברי הכל קדיש גופיה.

אלא, כי פליגי בר פדא ורבי יוחנן, בתם

וקושית הגמרא היא מיוצא דופן בלבד שעליו אמר רבי מאיר שהוא קדוש קדושת הגוף ואינו עושה תמורה. ועיין הערה הבאה.

525. גירסת השיטה מקובצת.

526. הגרי"ז מבאר, שאין כאן סברא לומר שהקדושה מתפשטת על כולה, אלא, דברי רבי מאיר ורבי יהודה הם כנגד דברי רבי יוסי ורבי שמעון הלומדים מדרשת המקרא שהקדושה מתפשטת אפילו במקדיש דבר שאין הנשמה תלויה בו, ועל דברים אלו אמרו רבי מאיר ורבי יהודה שהם דורשים הדרשה באופן אחר. ועיין בקהלות יעקב [סימן ה] המבאר על פי דברי המקנה קידושין [ז א].

524. המפרשים [עייין רש"י וקרני ראם ועולת שלמה] התקשו בהבנת הדברים. מנין למקשן לדייק כן? הלא אפשר לפרש כפשוטו: אלו הפסולים — אינם עושים תמורה אפילו אחרי לידתן, ואילו שאר ולדות [אליבא דרבי יהודה] עושין תמורה מאבראי, דהיינו אחרי לידתן. וכל זה בולדות קדישים הקדושים מ"כח" אמן, אבל במקדיש את העובר — לא חלה קדושת פה על העובר, כדברי בר פדא. ומהי הקושיא על בר פדא?